

ERGENLİĞİN ANLAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ *

Ray C. GARRISON
Karl C. GARRISON

Çev. Dr. Uğur ÖNER

Ergenlik konusunda dikkatler 1950'lerde yoğunlaştı. Bu nedenle bir çok kimse ergenlik dönemine, yaşamın diğer dönemlerinden farklı ve ayrı bir dönem olarak bakmaya başlamıştır. Ancak, önemli bir nokta, (1) ergenliğin sürekli olan büyüme süreci içerisinde yeri olan bir dönem olduğunu, (2) aynı kültür içerisinde bile tüm ergenliği betimleyebilecek tek bir tanım bulunamayacağını kabul etmektir.

Yaşamın bir bölümünü oluşturan ergenlik dönemi çok önemlidir; çünkü bu dönem değişimler, güçlükler ve kendine özgü sorunlarla yüklüdür. İnsan gençlik yıllarına dönüp baktığında çoğu kez karşılaştığı bazı durumlarda göstermiş olduğu tepkilere şaşırır. Nitekim bazen yetişkinler bir zamanlar kendilerinin de genç olmalarına rağmen, gençlerin davranışlarını anlayamazlar.

Batı kültüründe ergenlik dönemine gösterilen ilgi geçen yüzyılda yoğunlaşmıştır. Bu dönem «çalkantı ve stres» dönemi olarak betimlenmiştir. Büyüme süreci içerisinde, ergenlik, her bir birey için kaçınılmaz olarak yaşanan, çocukluktan yetişkinliğe ya da olgunluğa geçişi içeren dönemdir.

Fizyolojik Bir Görünüş Olarak Ergenlik :

Adolesans sözcüğü latince bir sözcük olan 'adolescere' sözcüğünden türemekte ve «büyüme», «büyüyüp olgunlaşma» anlamına gelmektedir. Ergenliğin başlamasını belirleyen en önemli fizyolojik değişim cinsiyet bezlerinde meydana gelir. Cinsiyet bezlerinden ge-

(*) Ray C. Garrison and Karl C. Carrison, Jr., *Psychology of Adolescence*, Prentice-Hall Inc., New Jersey, 1965, s. 3-13 (Kısmen özetlenmiş çeviri).

len hormonlar üreme organlarını olgunlaştırır ve birey üretebilme yeteneğini kazanır.

Toplumsal Bir Görünü Olarak Ergenlik

Ergenliğin başlangıcı, doğası itibariyle ilkin fizyolojiktir. Fizyolojik olgunluk, biyolojik gelişim süreci içerisinde ortaya çıkar. Toplumsal güçlerle etkileşimde bulunurken, biyolojik olgunlukla birlikte duygusal ve toplumsal olgunluğun ortaya çıktığı çoğunlukla kabul edilir. Bunun sonucu olarak önemli bazı sorunlar ortaya çıkar; fizyolojik değişmelerin etkilerinin büyük ölçüde toplumsal ve kurumsal beklentilerle biçim değiştirmekte olduğu görülür. Farklı toplumlarda ve çeşitli toplumsal durumlarda, cinsel uyumun doğasında toplumsal ilişkiler ortaya çıkar.

Bazı toplumlarda, ergenlerin fiziksel olgunluğa erişmelerini toplumsal olgunluğa erişmelerinden daha üstün sayma eğilimi görülmektedir. Batı toplumlarında geliştirilmiş olan karmaşık kültür örüntüleri yetişkin rolünü üstlenebilmesi için bireyden uzun bir eğitim döneminden geçmesini beklemektedir. Eğitim planları, iş yasaları ve sağlanan iş fırsatları, evlenebilme yaşı gibi etmenler ergenliğin bitiminin, yetişkinliğin başlamasının belirleyicileri olmaktadır. Bunun sonucu olarak da ergen için öngörülen eğitim süresi bağımlılığı artırmakta ve ergenlik dönemi uzamaktadır.

Her toplumun, gençlerin, genellikle de yetişkinlerin inanç ve değerlerine karşıt bilgi ve deneyimleri edinmelerine izin vermede tanıdıkları özgürlük derecesi farklılık göstermektedir. Çocuklara ve ergenlere verilecek olan kültürel içeriği seçen yetişkinlerdir ve bu seçimi yaparlarken de yine gençleri kendilerinininkine ters düşen deneyimler edinmekten korurlar. Bu eğitim din, politika ve toplumsal öğretimde gözlenebilir ve bunun sonucu olarak da toplumsal olgunluğa erişebilme bir süre fizyolojik olgunluğun gerisinde kalır.

Ekonomik ve toplumsal evrim öylesine gelişmiştir ki, artık güçlü olmak, fiziksel beceri, kuvvet ve dayanıklılık önemliyen ordular generaller tarafından denetlenirler. Ergenlerden ve ergenliğin sonunda bulunanlardan, biyolojik yetileri daha az, ancak kendilerinden daha yaşlı olan kişilere uymaları beklenmektedir. Bu görüşün uygulanmasını Vietnam savaşında görmekteyiz : «Büyükler savaş yaptılar; gençler meydan muharebesi verdiler». Fizyolojik olgunlaşma ile tam olarak toplumsal gelişim arasında açıkça göze

çarpan bir geride kalma, bir gecikme vardır. Toplum karmaşık bir yapı içerisinde büyürken bu gecikme daha da artmakta ve ergen fiziksel yetişkinliğe toplumsal yetişkinlikten daha erken ulaşabilmektedir.

Kültürel Bir Görünüş Olarak Ergenlik :

Eisenstadt, ergenliği, kültürel bir görünüş olarak betimlemiş ve şöyle açıklamıştır :

«Çocukluktan ve ergenlikten yetişkinliğe geçiş, kimliğin, psikolojik özerkliğin ve benliğin düzenlenmesinin gelişmesi, zaman içerisindeki kişisel geçişin genel kültürel imgelere ve cosmic ritimlere bağlanması, psikolojik olgunluğun belirli rol modellerinin kazanılmasına bağlanması işte tüm bunlar gençliğin herhangi bir arketipik imgesinin temel unsurlarını oluşturur. Ancak bu çeşitli unsurların somut figürler olarak billurlaşması toplumdan topluma, hatta aynı toplumun farklı kesimleri arasında bile büyük farklılıklar gösterir».

Bir Ara Dönem Olarak Ergenlik :

Ergenlik dönemi bir ara dönem olarak da tanımlanmaktadır. Bu ara dönemde çocukluktan yetişkinliğe geçiş birden bire olmamaktadır. Bir tür geçiş içerisinde olan kişi doğal olarak yetişkin olabilmek için can atmaktadır, ancak bir yandan da bazı çocuksu özellikler göstermektedir. Ergenleri gözlediğimiz ve onlarla birlikte bazı etkinliklerde bulunduğumuzda çoğu kez onlara bir çocuğa davranır gibi davranabilmemize olanak yoktur. Ayrıca bu tür bir davranış onlar da reddederler. Ancak bu kişiler tam anlamıyla olgunluğa erişmemiş olduklarından yetişkin olarak sınıflandırılabilirlerine de olanak yoktur. İşte bu çocukluktan yetişkinliğe geçiş ergenlik dönemi olarak ele alınmaktadır.

Tarihsel Yaklaşım :

Psikolojinin bir bilim dalı olarak doğmasından yüzyıllarca önce genelde insan gelişimini ve özellikle de ergenliği anlayabilmeye yönelik olarak felsefi, eğitimsel, dinsel ve psikolojik insan gelişimi kuramları bulunmaktaydı. Ancak, ergenlik psikoloji ile Plato, Aristo, Francke, Proebel, Comenius, Rousseau, John Locke, Herbart ve

Pestalozzi gibi düşünürlerin de ilgilenmelerine rağmen, G. Stanley Hall ergenlik psikolojisinin babası kabul edilmektedir.

Hall, ergenleri incelerken ve ergenlik psikolojisine ait kuramını geliştirirken bilimsel yöntemleri kullananların ikidir. Hall, Darwin'in biyolojik evrim kuramını psikolojiye «özünü tekrarlama» (recapitulation) kuramı olarak uygulamıştır. İnsan türlerinin deneyimsel tarihi, her bir bireyin genetik yapısının bir parçası haline gelmiştir. Özünü tekrarlama kuramının yapısına göre, insan organizması gelişimi sırasında, insanlığın bu gün eriştiği güne kadar geçirmiş olduğu tüm evrim dönemlerinin aynısından geçerek gelişmektedir. İnsan türünü hayvana yakın olduğu ilkel dönemlerinden alarak bugünkü modern insanın erişmiş olduğu uygarlık düzeyine getiren varlık yine insandır.

Hall'ın «özünü tekrarlama» kuramının sonucu olarak, insanın bazı büyüme evrelerinden geçerek geliştiği kavramı ortaya çıkmaktadır. Hall birbirini izleyen dört örüntüden söz etmektedir: bunlar, bebeklik, çocukluk, gençlik ve ergenlik dönemleridir. Bebeklik insan yaşamının ilk 4 yılını, çocukluk 4-8 yaşları arasını, gençlik (genellikle erinlik dönemi olarak anılan) 8-12 yaşlarını, ergenlik ise 12 yaştan başlayarak fiziksel olgunluğa erişiminceye kadarki dönemi kapsamaktadır. Bu olgunluğa erişme Hall'a göre epeyce geçtir ve 22 ile 25 yaşlara kadar uzayabilmektedir. Hall ergenlik dönemini «fırtına ve stres» dönemi olarak tanımlar.

Özünü tekrarlama kuramında ergenlik dönemi insan türünün hırçın olduğu bir geçiş dönemidir. Hall'a göre bu hırçınlıklar, zıtlıklar arasında gidiş-gelişler sonucu ergenin çouksusal yaşamında kendini göstermektedir. Neşe, coşku, sevinç gibi durumları çöküntü, umutsuzluk, sıkıntı durumları izleyebilmektedir.

Sonergenlik döneminde birey modern uygarlığın başlangıç evresinin özünü tekrarlar. Artık bu gelişim sürecinin sonudur; bu dönemde birey olgunluğa erişir.

Ergenlerin İncelenmesi :

Hall ergenlerin doğalarına, ilgilerine ve etkinliklerine ilişkin verileri toplayabilmek amacı ile onların tuttukları günlükleri kullanmıştır. Bu günlükler ergenlerin özelliklerini açıkca gösteren kaynaklardır. Ergenlerin tuttukları günlüklerde yazarlarının umutları.

nı, sorunlarını büyük ölçüde görebilmek olanaklıdır. Bu tür bilgilere, başka yollarla asla erişilemez. Ancak bir tür otobiyografi olan bu veriye bazı hataların karışması da önlenememektedir. Bu hatalar daha çok günlük tutanların örneklemlenmesinden ve ergenlerin günlüklerine yazmak için seçtikleri konulardan kaynaklanabilmektedir.

Margaret Mead ve diğer bazı antropologların geleneksel toplumdaki ergenlerle yaptıkları çalışmalar, ergenlerin doğasına, kültürün ergenin gelişimi ve davranışı üzerindeki etkisine ilişkin bazı bilgiler vermektedir.

Yapılan ilk psikolojik çalışmalarda psikolojiyi gerçek bir bilim dalı yapabilmek amacı ile deneysel yöntem ileri sürülmekteydi. Bu yöntem genellikle somut bir yöntem olarak görülmele birlikte, ergenlerle yapılan çalışmalarda bu yöntemden kaynaklanan bir çok sorun ortaya çıkmıştır.

İnsan yaşamını bir bütün olarak inceleyebilmek amacı ile Buhler (1969) üç temel yaklaşım ileri sürmüştür. Bunlardan birincisi, istatistiksel verilere dayanan kesitsel (cross-sectional) araştırmalardır. Bu yaklaşımla yapılan çalışmalarda, belirli davranışlar, işlevler, bir grup insanın ortaya koyduğu üretme, yaş dağılımlarına ve belki de toplumsal, eğitimsel ilişkilerine göre incelenebilmektedir. Buhler bu yaklaşım için, «yapılan bu tür çalışmalarda, birey yalnızca bir grubun üyesi olarak ve yalnızca yaşamının bir parçasında görülebilmektedir» demiştir. Yapılan kesitsel bir çalışmanın verilerine dayanarak bireyin yaşam görünümünü bir bütün olarak verebilmek olanaksızdır; bu bir yerde insancıl kavramlarla da bağdaşmamaktadır. İkinci bir yaklaşım, istatistiksel verilere dayalı olarak yapılan çalışmaların karşıtı olan biyografik yaklaşımdır. Biyografik yöntem kullanılarak yapılan çalışmalarda, araştırmacı bireyi tüm gelişimi içerisinde görebilmeyi amaçlar.

Bu yaklaşım benimsendiğinde dayanak noktası olarak kısmen psikanalitik, kısmen de Murray'ın gereksinim kavramları temel alınarak bireyin kişilik özellikleri ve yaşam biçimi incelenmeye çalışılır.

Üçüncü yaklaşım, gelişimsel yaklaşımdır. Bu tür çalışmalarda başvuru çerçevesi gelişim basamakları olmaktadır. Ancak gelişimsel yöntemle yapılacak olan çalışmalarda gelişim basamaklarının

evreiere bölümünde kullanılacak ölçütün saptanması sorun olmaktadır. Yaşam bir bütün olarak düşünüldüğünde ise böylesine gelişimi evrelere bölme işlemi yapaylıkla nitelendirilebilmektedir. Ancak yaşamı dönemlere ayırmanın da savunulabilecek yönleri vardır. Yaşam sürekli olmasına rağmen belirli değişmelerin yönü ve davranışsal etkinliklerin sınıflandırılması, bunların belirli zaman sınırları içerisinde gelip geçmelerinin gereğini ortaya koymaktadır.

Buhler'in açıkladığı gelişimsel yöntem boyamsal (longitudinal) yöntemeye yaklaşmaktadır. Boylamsal yöntemeye göre, aynı bireylere ait ölçümlerin görelî olarak uzun zaman aralıklarıyla tekrarlanması gerekmektedir. Bu yöntem ergenlerin büyümelerini boy ve ağırlık ortalamalarını saptayarak izlemekte, nabız artışlarının belirlenmesinde, ilgi ve tutum değişikliklerinin, toplumsal-cinsel gelişimlerinin saptanmasında yaygın olarak kullanılmaktadır.

Burada özetlemeğe çalışılan yöntemlerin — bazı sınırlılıklarını olmalarına rağmen — tümünün ergenlikle ilgili araştırma ve çalışmada yerleri vardır.

Ergenin Gelişimsel Görevleri :

Her toplumda ergenlerden belirli yaşam evrelerinde belirli rolleri edinebilmeleri beklenmektedir. Büyüme süreci içerisinde bu rollerin üstlenilmesine «gelişim görevleri» denilmektedir.

Ergenlik dönemi içerisinde bu görevlerin yerine getirilmesini etkileyen iki güç bulunmaktadır; aynı zamanda bu iki güç karşılıklı etkileşim içerisindedir. Bu görevlerin yerine getirilmesini zorlayan güçlerden birisi bireyin içerisinde büyüdüğü ve öğrenmeye başladığı toplumun ya da kültür örüntülerinin onlardan bekledikleridir. Diğer güç ise büyüme ve olgunlaşmanın sonucu olarak bireyin organizmasında yer alan değişmelerdir. Kültürel beklentiler, toplumlar arası olduğu kadar aynı toplum içerisinde evden eve bile farklılık gösterebilmektedir.

Aşağıda verilecek olan gelişim görevleri, Amerikan çocuklarının ve ergenlerinin büyük bir çoğunluğu tarafından üstlenilen görevlerdir. (Şema, I).

GELİŞİM GÖREVLERİ

Ergenliğin Sonu

Görev Uygun duygusal örüntünün kazanılması Ait olma duygusunun kazanılması Uygun cinsiyet rolünün edinilmesi Zihinsel becerilerin ve kavramların geliştirilmesi

Çocukluğun Son Dönemi

Uygun bağımlılık - bağımsızlık örüntüsünün kazanılması

Benlik özdeşleşmesinde gelişme, fiziksel özellikleri, beceri ve yetenekleri kabul etme.

Paylaşmaya dayalı arkadaşlık ve akranlarla ilişkilerin kurulması

Uygun duygusal örüntünün kazanılması

Özdeşim kurduğu özel grupları kabul etme ve onlara uyum sağlama

Ait olma duygusunun kazanılması

Özdeşim kurduğu özel grupları kabul etme ve onlara uyum sağlama

Uygun cinsiyet rolünün edinilmesi

Özdeşim kurduğu özel grupları kabul etme ve onlara uyum sağlama

Zihinsel becerilerin ve kavramların geliştirilmesi

Günlük yaşam için temel olan becerileri ve kavramları geliştirmek

Temel değerlerin ve kavramlarının kazanılması

Vicdan, ahlak ve değerler dizisinin geliştirilmesi

Ergenliğin İlk Dönemi

Benlik özdeşleşmesinde duygusal yetişkinlerden bağımsız olma

Sevilmeye değer bir insan olarak benliğini kabul etme

Özdeşim kurduğu özel grupları kabul etme ve onlara uyum sağlama

Akranlara bağlanma ve ilişki kurma

Karşı cins rolünün öğrenilmesi

Bireyin kendisi için ve gruba katılabilmesi için temel olan zihin, dil ve becerilerinin geliştirilmesi

Davranışa rehberlik eden ahlak kavramlarını ve değerleri kazanması

Davranışa rehberlik eden ahlak kavramlarını ve değerleri kazanması

Davranışa rehberlik eden ahlak kavramlarını ve değerleri kazanması

Davranışa rehberlik eden ahlak kavramlarını ve değerleri kazanması

Davranışa rehberlik eden ahlak kavramlarını ve değerleri kazanması

Davranışa rehberlik eden ahlak kavramlarını ve değerleri kazanması

Bağımsız bir kişi olarak kendini oluşturma ve benliğine ait konularda kararlarımı verebilme

Diğer bir insanla güçlü duygusal bir bağ kurma

Çeşitli gruplarda bir yetişkin rolü üstlenebilme

Karşı cinsten birine bağlanma ve ilişki kurma

Karşı cins rolünün öğrenilmesi

Yurttaşlık sorumluluklarını yüklenmek için zihin, dil ve hareket becerilerini ve anlayışını geliştirme

Ahlak kavramlarının ve standartlarının kazanılması

Ahlak kavramlarının ve standartlarının kazanılması

Ahlak kavramlarının ve standartlarının kazanılması

Ahlak kavramlarının ve standartlarının kazanılması

Ahlak kavramlarının ve standartlarının kazanılması

Uygun Bağımlılık - Bağımsızlık Örüntüsünün Kazanılması :

Ergenlik dönemini kapsayan yıllarda kızlar ve erkekler çevrelerindekiyle yakın ilişkiler kurmaya başlarlar ve ana - babalarından bağımsızlaşmalarında bir artma görülür. Ana - babalara karşı duyulan sevgiyi koruyarak onlara duyulan bağımlılığı sürdürmemek istenilen bir amaçtır. Ergenler ana - baba kontrolünden kopmak isterler, ancak yine de ana - baba rehberliğine gereksinim duyarlar. Planlar yapmakta, arkadaş seçmede, elbise almada ve para harcamada özgür olmak isterler; fakat aynı zamanda yakın ve güvenli ev ilişkilerinin güvencesine de gereksinim duyarlar.

Ergen bağımsızlığını elde etmeye çabalarken aile içerisinde sık sürtüşmeler çıkar. Ana - baba çok katı olmadıkça bu sürtüşmeler önemli sonuçlar doğurmaz. Ancak ana - babalar çok katı, otoriter ve çocuklarına çok az özgürlük tanıyan kimseler olduklarında çatışmaların çözülmesi de güçleşmektedir.

Uygun Duygusal Bir Örüntünün Kazanılması :

Birey çocukluk döneminde kabul görür ve seçilirse ancak o zaman erinlik ve ergenlik dönemlerinde kendini güvenli hissedebilir, evliliğinde duygusal bir kararlılık sağlayabilir ve yaşamı boyunca karşılaştığı engellenmeleri ve güçlükleri daha kolay karşılayabilir.

Ergenin başarılı olmasının onun için yoğun bir doyum kaynağı olmasına rağmen, evinde ve akranları arasındaki duygusal ilişkilerden sağlayacağı doyum onun için daha önemli olabilmektedir. Göreli olarak az sayıda insanla kurulan yakın duygusal ilişkiler birey için gerekli olan başkaları tarafından isteniyor olma duygusunu sağlar.

Ait Olma Duygusunun Kazanılması :

Çocukluk döneminin ilk yıllarında gruptaki kişilerle ilişkide bulunabilmenin öğrenilmesi önemli gelişimsel bir görevdir. Çocuk yalnız çevresindekilerle etkileşimde bulunmakla kalmayıp aynı zamanda o gruba ait olduğunu hissetmeli, o grup tarafından sevilmeli ve grubun bir parçası olarak kabul görebilmelidir. Çocuk genellikle önce kendisiyle aynı cinsiyette olan kişilerden oluşan grupla etkileşimde bulunmaktadır, ama daha sonra her iki cinsten olan kişilerle birlikte yaşayabilmeyi öğrenmelidir. Her iki cinsten olan

kişilerle arkadaşlık etmeyi öğrenme görevi orta öğretim, üniversite ve hatta iş ortamında bile sürüp gider. Bu görev uygun cinsiyet rolünün öğrenilmesi göreviyle yakından ilişkilidir. Ayrıca daha ileriki yıllarda başarılı toplumsal ilişkiler kurabilmek için de önemlidir.

Uygun Cinsiyet Rolünün Kazanılması :

Batı kültüründe, çocuk erken yıllardan başlayarak kendisi ile aynı cinsten olanlarla giyim ve oyun etkinlikleri düzeyinde, özellikle de oynadığı oyuncaklarla özdeşim kurma eğilimindedir. Karşı cinsle düşmanca davranış ancak kültürel örüntünün bu tür davranış geliştirmeyi körüklediği zaman ortaya çıkmasına rağmen, çocukluğun son dönemlerinde bile çocuklarla ancak kendisi ile aynı cinsten olan akranlarla özdeşim kurma eğilimi görülebilir.

Erinlikte cinsler arasındaki fark daha da büyür. Yaşam süreci içerisinde her iki cinsle ait olan kişiler cinselliğin insan yaşamında aldığı yere göre kendi cinslerine özgü ve onun için gerekli olan kadınsı ya da erkeksi özellikleri geliştirirler. Toplumda kadın rolü bir geçiş döneminde olduğundan bazen kızlar toplumun kendilerinden ne beklediğine karar vermede güçlük çekerler. Geçmişte alışıldığından farklı olarak bugün artık kızlar bir mesleği yürütmekle ev kadını olmak arasında bir seçim yapabilmektedirler.

Uygun cinsiyet rolünün öğrenilmesi görevi, toplumun kabul ettiği yetişkin kadın ve erkek rollerinin kabul edilmesini ve öğrenilmesini içerir. Tüm ergenlerin tam ve gerçek cinsiyet bilgisine yoğun biçimde gereksinimleri olmasına rağmen, genellikle erkek ve kızların çoğu kendilerine özgü cinsiyet rollerini kabul etmeyi kolay bulmaktadırlar. Ergenlerin karşılaştıkları en belli başlı sorun ise, cinsel dürtülerini toplumca istenilir kabul edilebilir kanallara yöneltebilmeleridir. İşte bu noktada cinsel eğitim ve rehberliğe gereksinim vardır.

Zihinsel Beceriler ve Kavramların Geliştirilmesi :

Büyümekte olan ergen toplum düzeni içerisinde etkili ve uyumlu bir biçimde fonksiyonda bulunabilmesine olanak sağlayacak olan gerekli zihinsel becerileri ve kavramları edinmek zorundadır. Toplum düzeni içerisinde artmakta olan karmaşıklık beraberinde bazı

eğitimsel talepleri de ek olarak getirmektedir. Ergen yalnızca zihinsel becerileri ve kavramları edinmekle kalmayıp, aynı zamanda büyümekte olan bir kişi olarak kendisini anlamak, yetenek ve sınırlılıklarını kavramak zorundadır.

Ekonomik Bağımsızlığın Kazanılması :

Ergenlik dönemindeki erkekler ve gittikçe kızlar için de önem kazanmakta olan önemli bir görev de ekonomik bağımsızlığın kazanılmasıdır. Toplumda bir kimsenin mesleği çok önemli olmaktadır; bir çok aile çocuklarını öğrenimini sürdürmeye, kendileri için güvenceli bir meslek edinmeye, kabul gören toplumsal bir statü kazanmaya teşvik etmektedir. Genellikle ergenlik dönemindeki bir kişi, kendi doğuştan getirdiği özellikleri ve bir mesleğe hazırlanabilmesi için sahip olduğu ekonomik kaynaklar çerçevesi içerisinde meslek seçiminde özgürdür.

Böylece, bir mesleğin seçilmesi ve bu meslek için gerekli çalışmaların yürütülmesi birey olgunlaştıkça ve okulun sonuna yaklaştıkça önem kazanan bir gelişim görevidir. Yapılan çalışmalardan ergenlerin çoğunun en belli başlı düşüncelerinin meslek planlamalarını yapabilmekte ve mesleğe hazırlanmakta yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Fakat, yetişkinlik statüsüne erişmek isteği ile bunu yerine getirmek arasında bir zaman aşımı söz konusudur. İşte insanı hareketsiz bırakabilecek kaygının gücü genellikle bu dönemde yoğun olarak belirebilir.

Vicdan, Ahlak ve Değerlerin Gelişmesi :

Çocuk ilk olarak doğru ve yanlışın dışsal standartını öğrenmelidir. Ancak, amaç, dış kontrolün yerine zamanla içsel disiplinin almasıdır. Genç ergenler bilinçli olarak «bir yaşam felsefesi» geliştirmek sorunu ile uğraşmıyor olabilirler; fakat onlar etik ve ahlak sorunlarıyla uğraşmakta ve sürekli olarak yaşamlarının ilk yılları boyunca kendilerine ana - babaları ve başkaları tarafından aktarılmış olan ahlak ve etik değerleri kendi yaşamları ile bağdaştırmaya uğraşmaktadırlar. Büyüdükçe de, yaşamın anlamına ve günlük yaşamda dinin yerine ait daha kapsamlı bir anlayış geliştirmelidirler.

Ergen bir standartlar ve değerler sistemi geliştirinceye kadar kendisinin vermesi gereken kararları verebilmesinde ona yardımcı olabilecek kararlı bir rehberden yoksundur. Yaptığı seçimler onun gelecekteki uyum ve mutluluğu ile ilişkili olduğundan son derece önemlidir; ve bir yetişkin olarak, demokratik bir toplum içerisinde bir yurttaş olarak yapacağı şeyler onun ergenlik yılları içerisinde geliştirmiş olduğu yaşam felsefesinin ürünleri olacaktır.